

DOKUMENT
Linbladovo memorandum

Potreba medzinárodného zavrhnutia zločinov totalitných komunistických režimov

Draft dokumentu, predložený k plánovanému prerokovávaniu rezolúcie v Rade Európy a doporučeniu pre Výbor ministrov predsedom švédskeho UNICEFu, poslancom Riksdagu za Konzervatívnu stranu, členom švédskej parlamentnej delegácie Parlamentného zhromaždenia Rady Európy a členom frakcie Európskej ľudovej strany Göranom Lindbladom.

Z angličtiny preložila Irena Ryšánková

14. decembra 2005 prijal Výbor pre politické záležitosti Parlamentného zhromaždenia Rady Európy (PS RE) návrh rezolúcie, prednesený Göranom Lindbladom z Európskej ľudovej strany (Kresťanskí demokrati), nazvanej "Potreba medzinárodného odsúdenia zločinov totalitných komunistických režimov". Tento návrh rezolúcie bude predložený plenárnemu zasadaniu Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, ktoré sa bude konať od 23. do 27. januára 2006.

Dokument 10765

16. decembra 2005

Potřeba mezinárodního zavržení zločinů totalitních komunistických režimů

Zpráva

Výbor pro politické záležitosti

Zpravodaj: Göran Lindblad, Švédsko, skupina Evropské lidové strany

Shrnutí

Totalitní komunistické režimy, které v minulém století vládly v centrální a východní Evropě a které jsou v několika zemích světa ještě u moci, byly bez výjimky charakterizovány masivním porušováním lidských práv.

Parlamentní shromáždění je názoru, že povědomí veřejnosti o zločinech spáchaných totalitními komunistickými režimy je velmi nízké.

Tento fakt vyjadřuje porušení lidských práv a vyzývá všechny komunistické či postkomunistické strany v členských státech, které to zatím neudělaly, aby přehodnotily historii komunismu a svou vlastní minulost, aby se jasně distancovaly od zločinů jichž se dopustily totalitní komunistické režimy a aby je jednoznačně odsoudily.

Proto je nutné, aby výbor ministrů připravil výbor složený z nezávislých odborníků. Úlohou výboru bude sběr a vyhodnocení informací a legislativy, které se vztahují k porušování lidských práv v různých totalitních komunistických režimech a přijímat oficiální vyjádření, vztahující se k mezinárodnímu odsouzení zločinů, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy.

Shromáždění vyzývá řadu evropských členských států, které byly postiženy totalitními komunistickými režimy, aby zavedly pamětní den obětem těchto režimů a aby zakládaly muzea, která tyto zločiny dokumentují.

I. Návrh rezoluce

1. Parlamentní shromáždění se odvolává na své Rozhodnutí 1096 (1996), rozebírající dědictví bývalých komunistických totalitních systémů.
2. Totalitní komunistické režimy, které vládly v střední a východní Evropě v minulém století, a které jsou ještě u moci v několika zemích na světě, byly bez výjimky charakterizovány masivním porušováním lidských práv. Porušování práv se lišila v závislosti na kultuře, zemi a historickém období. Zahrnovala individuální i kolektivní vraždy a popravy, smrt v koncentracích táborech, hladovění, deportaci, mučení, otrocké práce a jiné formy masového fyzického teroru.
3. Zločiny byly ospravedlňovány teorií třídního boje a principem diktatury proletariátu. Lidé, kteří byli shledáni jako škodliví budování nové společnosti byli "eliminováni" a byli nepřáteli totalitních komunistických režimů. Značné množství obětí v každé takové zemi bylo z řad vlastního národa. To byl případ zvláště bývalého SSSR.
4. Shromáždění zjišťuje, že navzdory zločinům totalitních komunistických režimů, některé evropské komunistické strany přispěly k dosažení demokracie.
5. Po pádu totalitních komunistických režimů v střední a východní Evropě nenásledovala vždy šetření zločinů, které tyto režimy spáchaly. Navíc, pachatelé těchto zločinů nebyli povoláni před mezinárodní tribunál tak, jak se to stalo v případě zločinů spáchaných ve jméno národního socialismu (nacismu).
6. Důsledkem je nízké povědomí veřejnosti o zločinech spáchaných totalitními komunistickými režimy. Komunistické strany jsou v některých zemích legální a aktivní, dokonce i když se v některých případech nedistancovaly od zločinů, které totalitní komunistické režimy spáchaly v minulosti
7. Shromáždění je přesvědčeno, že povědomí o historii je jeden z předpokladů k tomu, aby bylo možné se v budoucnosti podobným zločinům vyhnout. Navíc, morální vyhodnocení a zavržení zločinů hraje důležitou roli ve vzdělávání mladé generace. Jasný postoj mezinárodního společenství k minulosti se může stát odkazem pro jejich budoucí činnost.
8. Shromáždění věří, že ty oběti zločinů, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy, které jsou ještě živé či rodiny obětí, si zaslouží soucit, porozumění a pochopení jejich utrpení.
9. Totalitní komunistické režimy jsou v některých zemích světa stále aktivní a nepřestávají páchat zločiny. Národní zájmy by neměly bránit zemím v kritice současných totalitních komunistických režimů. Shromáždění silně odsuzuje veškerá porušování lidských práv.
10. Debaty, které se doposud konaly v některých členských státech na národní úrovni, nemohou dopustit, aby mezinárodní společenství nevyjádřilo jasný postoj ke zločinům, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy. Je jejich morální povinností učinit tak bez jakéhokoliv dalšího prodlení.
11. Rada Evropy je pro takovou debatu na mezinárodní úrovni vhodným místem. Jejími členy jsou všechny bývalé evropské komunistické země, s výjimkou Běloruska. Ochrana lidských práv a

dodržování zákonů jsou základními hodnotami, na nichž jsou založeny.

12. Proto parlamentní shromáždění silně odsuzuje masivní porušení lidských práv, jehož se dopustily totalitní komunistické režimy. Vyjadruje rovněž soucit, porozumění a uznání obětem těchto zločinů.

13. Parlamentní shromáždění vyzývá všechny komunisty a postkomunistické strany v členských státech, které doposud nepřehodnotily historii komunismu a svou vlastní minulost, aby se jasně distancovaly od zločinů, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy a jednoznačně je odsoudily.

14. Shromáždění věří, že tento jasný postoj mezinárodního společenství připraví cestu k dalšímu smíření. Navíc tento počín povzbudit historiky na celém světě k pokračování výzkumu, jejichž cílem je ověřit děje, které se staly.

II. Návrh doporučení

1. Parlamentní shromáždění se odvolává na své Rozhodnutí 1096 (1996) o nutnosti rozboru dědictví bývalých komunistických totalitních systémů a k rozhodnutí ... (2006) o potřebě mezinárodního zavržení zločinů totalitních komunistických režimů.

2. Shromáždění je názoru, že existuje naléhavá potřeba hluboké a vyčerpávající mezinárodní debaty o zločinech, spáchaných totalitními komunistickými režimy s postojem soucítícím, chápajícím a uznávajícím všechny, kteří byli těmito zločiny postiženi.

3. Rada Evropy je organizace, která se zasazuje za roli práva a ochranu lidských práv, a zaujímá jasný postoj ke zločinům spáchaných totalitními komunistickými režimy.

4. Proto shromáždění žádá radu ministrů, aby:

4.1. připravila výbor složený z nezávislých odborníků, jejichž úlohou bude sběr a vyhodnocení informací a legislativy, vztahujících se k porušování lidských práv v různých totalitních komunistický režimech;

4.2. přijala oficiální prohlášení o mezinárodním odsouzení zločinů, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy a vyjádřila soucit, porozumění a uznání obětem, bez ohledu na jejich národnost;

4.3. zahájila veřejnou informační kampaň o zločinech, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy na evropské úrovni;

4.4. zorganizovala mezinárodní konferenci o zločinech, jichž se dopustily totalitní komunistické režimy, za účasti zástupců vlád, poslanců, akademiků, expertů a nevládních organizací;

4.5. vyzvala Radu evropských členských států, ve kterých byly totalitní komunistické vládní systémy, k:

4.5.1. založení výborů, složených z nezávislých odborníků, jichž úlohou bude sběr a vyhodnocení informací a legislativy, vztahujících se k porušování lidských práv v různých totalitních komunistických režimech na národní úrovni s výhledem na úzkou spolupráci s Radou evropské odborné komise;

4.5.2. revizi národní legislativy s ohledem na nutnost vypracovat ji tak, aby plně vyhovovala

doporučení výboru Rady ministrů Rec(2000)13 o evropské politice přístupu k archivům;

4.5.3. zahájení národní informační kampaně o zločinech spáchaných ve jménu komunistické ideologie, včetně revize učebnic, zavedení pamětního dne obětí komunismu a zakládání muzeí;

4.5.4. povzbuzení místní samosprávy ke stavbě pomníků, jako poctě obětem totalitních komunistických režimů.

III. Vysvětlení k Memorandu pana Lindblada

1. Úvod

1. Pád komunistických režimů ve státech střední a východní Evropy na počátku 90. let dvacátého století vyvolalo četné diskuze o politickém a právním hodnocení činů a zločinů, spáchaných ve jménu komunistické ideologie. Zodpovědnost pachatelů a jejich možné stíhání se stala tématem. Ve všech bývalých komunistických zemích se vedly národní debaty na toto téma a v několika zemích byly schváleny "dekomunizační" a/nebo lustrační zákony.

2. Ve všech zainteresovaných zemích byla tato otázka považována za část širšího procesu demontáže bývalého systému a přechodu k demokracii. Byla vnímána jako vnitřní záležitost jednotlivých zemí. Mezinárodní společenství, zvláště Rada Evropy, se zaměřovalo na prevenci možného porušení lidských práv.

3. V tomto duchu byly vypracovány dvě zprávy Parlamentního shromáždění o demontáži komunistických totalitních systémů. Zprávy byly zpracovány panem Espersenem a panem Severinem na žádost výboru pro záležitosti práva a lidská práva v letech 1995 a 1996. První z nich byla předána po debatě ve shromáždění zpět výboru, druhá zpráva vyústila v přijetí Rozhodnutí 1096 (1996).

4. Doposud se nicméně, ani rada Evropy ani jiné mezinárodní nevládní organizace neujaly úkolu všeobecně vyhodnotit komunistické režimy, seriózně diskutovat o zločinech, spáchaných v jejich jméně, a o jejich veřejném zavržení. Jakkoliv těžké je tomu porozumět, neexistovala žádná vážná hluboká debata o ideologii, která byla kořenem šířícího se teroru, masivního porušování lidských práv, smrti mnoha miliónů jednotlivců a neštěstí celých národů. Zatímco další totalitní režim 20. století, jmenovitě nacismus, byl vyšetřován, mezinárodně odsouzen a pachatelé byli předvedeni před tribunál, podobné zločiny spáchané ve jménu komunismu nikdo nevyšetřoval, ani se jim nedostalo mezinárodního odsouzení.

5. Absenci mezinárodního odsouzení lze částečně vysvětlit existencí zemí, jejichž vlády jsou ještě založeny na komunistické ideologii. Přání udržovat dobré vztahy s některými z nich zabraňují jistým politikům, aby se tímto obtížným tématem zabývali. Navíc mnoho dnes ještě aktivních politiků podporovalo tak či onak bývalé komunistické režimy. Ti ze zřejmých důvodů dávají přednost tomu, se otázkou odpovědnosti nezabývat. V mnoha jsou komunistické strany, které neodsoudily formálně zločiny komunismu. Navíc různé prvky komunistické ideologie, jako rovnost nebo sociální spravedlnost, stále svádí mnoho politiků, kteří se obávají, že zavržení komunistických zločinů by bylo ztotožněním se se zavržením komunistické ideologie.

6. Zpravodaj je nicméně toho názoru, že na mezinárodní úrovni je nezbytná potřeba veřejné debaty o zločinech komunismu a o jejich odsouzení. To by mělo být z několika důvodů zorganizováno bez jakéhokoliv dalšího otálení. Prvním je děvod obecného vnímání, to mělo by být jasné, že všechny zločiny, včetně těch, které byly spáchaný ve jménu ideologie a které se odvolávají na nejrespektovanější ideály jako rovnost a spravedlnost, mají být odsouzeníhodné - tento princip platí bez výjimky. To je zvláště důležité pro mladou generaci, která nemá žádnou osobní zkušenost s komunistickým režimem. Jasný postoj mezinárodního společenství k minulosti může být východiskem pro její budoucí činy.

7. Zdá se, že v některých zemích ještě existuje nostalgie po komunismu. To vytváří situaci, která hrozí převzetím moci v té či oné zemi komunisty. Zpráva by měla přispět k obecnému povědomí o minulosti této ideologie.

8. Za druhé, pokud ještě žijí oběti komunistických režimů nebo jejich rodiny, je čas poskytnout jim mravní satisfakci za jejich utrpení.

9. Komunistické režimy jsou v některých zemích světa stále aktivní a zločiny ve jménu komunistické ideologie se nepřestávají páchat. Podle mého názoru, rada Evropy, organizace, která se zasazuje za lidská práva, nemá právo zůstat lhostejná a dokonce mlčet, dokonce i když takové země nejsou členy rady Evropy. Mezinárodní odsouzení poskytne větší kredibilitu i argumenty vnitřní opozici těchto zemí a může přispět ke kladnému vývoji v těchto zemích. Toto je to nejmenší, co Evropa, kolébka komunistické ideologie, může pro tyto země udělat.

10. Musí být zdůrazněno, že ve zprávě nebude nastolena otázka finančních náhrad pro oběti komunistických zločinů. Jediná náhrada, která je doporučena, je mravní zadostiučinění.

11. Patnácté výročí pádu komunistických režimů v mnoha evropských zemích poskytuje dobrou příležitost k takové akci. Rada Evropy je dobrým místem k vykonání tohoto úkolu, protože téměř polovina jeho členských států má zkušenost s komunistickým režimem.

12. V rámci přípravy této zprávy výbor zorganizoval slyšení za účasti předních osobností. Jejich expertíza přispěla velmi k přípravě zprávy. (Viz Poslechový program Annex 1). Já jsem uskutečnil za účelem nalézání faktů návštěvy v Bulharsku (16. května 2005), Lotyšsku (3. června 2005) a Rusku (16.-17. června 2005). (Viz připojené programy návštěv v přílohách 2-4.) Rád bych vyjádřil svůj dík národním parlamentním delegacím těchto zemí za jejich pomoc při přípravě návštěv.

13. Chci zdůraznit, že tato zpráva není v žádném případě zamýšlena jako vyčerpávající popis komunistických zločinů. Historický výzkum bychom měli ponechat historikům. Existuje již značné množství literatury o tomto problému. Tuto literaturu jsem používal při přípravě této zprávy. Tato zpráva je míněna jako politické hodnocení zločinů komunismu.

Obecný přehled komunistických režimů.

14. Komunistické režimy, jimiž se zpráva zabývá, můžeme definovat množstvím společných rysů, včetně pravidla jediné vedoucí masové strany, která se minimálně verbálně přiklání ke komunistické ideologii. Moc se koncentruje uvnitř malé skupiny stranických vůdců, kteří nejsou za nic zodpovědní nebo je odpovědnost omezena zákonnou mocí.

15. Strana řídí stát v takovém rozsahu, že hranice mezi oběma je nejasná. Navíc se rozšiřuje kontrola nad obyvatelstvem v každé stránce každodenního života v nebývalém rozsahu.

16. Sdružovací právo neexistuje, politická pluralita je zrušena a jakákoliv opozice, stejně jako všechny pokusy o založení nezávislých organizací jsou trestány. Na druhou stranu, mobilizace mas se děje prostřednictvím strany, jejích poboček či satelitních organizací. Taková mobilizace je nejen povzbuzována, ale často jsou do ní lidé nuceni.

17. K získání kontroly nad veřejnou sférou a ve snaze zabránit jakékoliv akci mimo tuto kontrolu, rozvíjejí komunistické režimy policejní síly v nebývalé míře, zakládají sítě informátorů a povzbuzují obyvatele k denunciacím. Velikost policejních jednotek a množství tajných informátorů se v různých časech a v různých zemích měnilo, ale vždy dalece překonala množství policie v jakémkoliv demokratickém státě.

18. Prostředky k masové komunikaci jsou monopolizované a/nebo řízené státem. Přísná preventivní

cenzura platí jako pravidlo. V důsledku toho je právo na informace porušeno a svobodný tisk neexistuje.

19. Znárodnění ekonomiky, což je stálým rysem komunistického režimu a pochází přímo z jeho ideologie, omezuje soukromý majetek a individuální ekonomické činnosti. Jako důsledek jsou občané zranitelnější tváří v tvář státu, který je monopolním zaměstnavatelem a jediným zdrojem příjmu.

20. Komunistická nadvláda trvala přes 80 let v zemi, ve které zahájila svou existenci, jmenovitě v Rusku, které pak bylo přejmenováno na Sovětský svaz. V jiných evropských zemích to bylo asi 45 let. Mimo Evropu komunistické strany vládou víc než 50 let v Číně, severní Koreji a Vietnamu, více než 40 let na Kubě, a 30 let v Laosu. Komunisté vládli nějakou dobu v různých zemích Afriky, Asie a Jižní Ameriky, které byly pod sovětským vlivem.

21. Více než dvacet zemí na čtyřech kontinentech mohou být označeny za komunistické nebo byly po nějaké časové období pod komunistickou nadvládou. Vedle Sovětského svazu a jeho šesti evropských satelitů, zahrnuje seznam Afghánistán, Albánii, Angolu, Benin, Kambodžu, Čínu, Kongo, Kubu, Etiopii, severní Koreu, Laos, Mongolsko, Mosambik, Vietnam, jižní Jemen a Jugoslávii.

22. Množství lidí, kteří žili v komunistickém režimu, odpovídalo před 1989 více, než 1 miliardě.

23. Dlouhodobá a geografická expanze zapříčinila rozdíly a modifikace praktické realizace komunistických režimů v různých zemích, kulturách a době. Komunistický režim se vyvíjel v důsledku jeho vnitřní dynamiky nebo jako odezva na mezinárodní okolnosti. Je tedy obtížné srovnávat komunistické režimy v Rusku v roce 1930, Maďarsku v roce 1960 nebo Polsku v roce 1980.

24. I přes tuto různorodost lze jasně určit společné rysy historických komunistických režimů. Jednou z nejmarkantnějších charakteristik je flagrantní porušování lidských práv.

Zločiny komunismu

25. Komunistická moc byla od samého začátku charakterizována masivním porušováním lidských práv. Aby docílily a udržely si svou moc, v komunistických režimech docházelo na vraždy jednotlivců a místní masakry, a tyto režimy začlenily zločin do vládního systému. Je pravda, že několik let po zavedení komunistického režimu ve většině evropských zemích a po několika desítkách let i v Sovětském svazu a Číně ztratil teror na své počáteční razanci. "Vzpomínka na teror" však hrála důležitou roli a potenciální hrozba potlačila reálný odpor. Pokud ale taková potřeba vyvstala, režimy se k teroru uchýlily, jak to ilustruje Československo v roce 1968, Polsko v roce 1971, 1976 a 1981 nebo Čína v roce 1989. Toto pravidlo platí ve všech historických i současných komunistických vládních systémech bez ohledu na zemi.

26. Podle některých názorů (přesné údaje nejsou dostupné) množství lidí zabitých komunistickými režimy v různých zemích nebo oblastech mohou být následující:

* Sovětský svaz:	20 miliónů obětí
* Čína:	65 miliónů
* Vietnam:	1 milión
* Severní Korea:	2 milióny
* Kambodža:	2 milióny
* Východní Evropa:	1 milión
* Latinská Amerika:	150 000
* Afrika:	1,7 miliónu

* Afghánistán: 1,5 miliónu

Tato čísla zahrnují různé typy vražd: individuální i kolektivní popravky, úmrtí v koncentračních táborech, obětí hladomoru a deportací.

27. Čísla, citovaná výše, jsou dokumentována a pokud existují jiná, je to proto, že je zde oprávněné podezření, že jsou o hodně vyšší. Bohužel, omezený přístup k archivům, zvláště v Rusku, neumožňuje řádné ověření přesných počtů.

28. Důležitým rysem komunistických zločinů bylo potlačování, namířené proti celým kategoriím nevinných lidí, jejichž jediným "zločinem" bylo členství v těchto kategoriích. Na světě, ve jménu ideologie, režimy vraždily tisíce a milióny bohatých rolníků (kulaků), šlechticů, příslušníků buržoazie, kozáků, Ukrajinců a jiných skupin.

29. Tyto zločiny jsou přímými důsledky teorie třídního boje, která vyvolala nezbytnost "eliminace" osob, které nebyly shledány jako užitečné k budování nové společnosti. Obrovité množství obětí bylo uvnitř národů.

30. V pozdních dvacátých letech v Sovětském svazu stanovilo GPU (bývalá Čeka) kvóty: každý okres musel dodat stanovený počet "třídních nepřátel". Čísla stanovovalo vedení komunistické strany centrálně. Místní úřad tak musel zavřít, deportovat a popravit konkrétní množství lidí. Pokud to místní samospráva nebyla schopna splnit, byla sama perzekvována.

31. Pokud jde o množství obětí, pak si jich nejvíce vyžádaly tyto zločiny:

* Individuální a kolektivní popravky osob, které byly považovány za politické oponenty, jejichž popravky byly vykonávány bez nebo po odsouzení soudy, dále krvavá potlačení manifestací a stávek, zabíjení rukojmí a válečných zajatců v Rusku v letech 1918-1922. Nedostatečný přístup k archivům (a nedostatek jakékoli dokumentace o četných popravách) znemožňuje přesné vyčíslení, ale množství obětí je v desítkách tisíc.

* Hladomor si vyžádal přibližně 5 miliónů obětí, zvláště na Ukrajině v letech 1921-1923. Hladomor se jako politická zbraň používal i v jiných zemích, než v Sovětském svazu.

* Vyhlazení 300 - 500 000 kozáků v letech 1919 a 1920.

* Desítky tisíc lidí, zlikvidovaných v koncentračních táborech. A opět, nepřístupné archivy znemožňují výzkum.

* 690 000 lidí bylo odsouzeno k smrti a popraveno v důsledku "čistek" v komunistické straně v letech 1937-1938. Tisíce dalších byly deportovány nebo umístěny do táborů. Celkem bylo mezi 1. říjnem 1936 a 1. listopadem 1938 zadrženo přibližně 1 565 000 lidí. Z toho bylo 668 305 lidí popraveno. Podle mnoha výzkumů jsou tato čísla podhodnocena a bude možno je ověřit, až se stanou všechny archivy dostupnými.

* Masové vraždy přibližně 30 000 "kulaků" (bohaté rolnictvo) během nucené kolektivizace v letech 1929-1933. Další 2 milióny byly deportovány v letech 1930-1932.

* Tisíce obyčejných lidí v Sovětském svazu byly obviněny ze vztahu s "nepřáteli" a popraveny v období, předcházející 2. světové válce. Například v roce 1937 bylo zadrženo přibližně 144 000 lidí a z toho bylo 110 000 lidí popraveno poté, co byli obviněni z kontaktu s polskými občany, žijícími v Sovětském svazu. Rovněž v 1937 bylo popraveno 42 000 lidí na základech vztahu s německými dělníky v SSSR.

* 6 miliónů Ukrajinců padlo za oběť hladomoru, což bylo úmyslem státní politiky v letech 1932-1933.

* Vraždy a deportace stovek tisíců Poláků, Ukrajinců, Litevců, Lotyšů, Estonců, Moldavanů a obyvatel Besarábie v letech 1939-1941 a 1944-1945.

* Deportace povolžských Němců v 1941, krymských Tatarů v roce 1943, Čečenů a Ingušů v roce 1944.

* Deportace a vyhlazení jedné čtvrtiny populace v Kambodži v letech 1975-1978;

* Milióny obětí zločinné politiky Mao Ce-Tunga v Číně a Kim Ir-Sena v severní Koreji. Opět nedostatek dokumentace neumožňuje přesné údaje.

* Četné oběti v jiných částech světa, Africe, Asii a Latinské Americe, a v dalších zemích, které se definují jako komunistické a přímo se odkazují na komunistickou ideologii.

Tento seznam není v žádném případě vyčerpávající. Neexistuje žádná země ani oblast pod komunistickou nadvládou, která by nebyla schopná vypracovat vlastní seznam obětí.

32. Koncentrační tábory byly založeny prvním komunistickým režimem již v září 1918 a staly se jedním z nejhanebnějších symbolů komunistického režimu. V 1921 již existovalo 107 táborů, v nichž žilo přes 50 000 osob. Extrémně vysokou úmrtnost v těchto táborech ilustruje situace v táboře Kronstadt: z 6500 zadržených osob umístěných v táboře v březnu 1921 zůstalo o rok později naživu jen 1500 lidí.

33. V 1940 dosáhlo množství zadržených osob 2 350 000, které byly umístěny v 53 koncentračních táborech, 425 zvláštních kolonií, 50 kolonií pro nezletilé v 90ti domech pro novorozence.

34. Během čtyřicátých let bylo v táborech 2,5 miliónu zadržených osob. Ve světle vysoké úmrtnosti to ale znamená, že skutečný počet osob, umístěných v koncentračních táborech byl o hodně vyšší.

35. V letech 1930 až 1953 prošlo tábory 15 až 20 miliónu lidí.

36. Koncentrační tábory byly zavedeny i v jiných komunistických režimech, zejména v Číně, severní Koreji, Kambodži a Vietnamu.

37. Invazi sovětské armády v několika zemích během druhé světové války systematicky následoval masivní teror, věznění, deportace a vraždy. Mezi země, nejvíce zasažené, pařilo Polsko (odhad je 440 000 obětí v roce 1939, včetně vraždy polských důstojníků - válečných zajatců v Katyni v roce 1940), Estonsko (175 000 obětí včetně vraždy 800 důstojníků, což znamenalo 17,5 % celkové populace), Litva, Lotyšsko (119 000 obětí), Besarábie, severní Bukovina.

38. Deportace celých národů byly běžným politickým opatřením, obzvláště během druhé světové války. V 1940-41 bylo deportováno přibližně 330 000 polských občanů, kteří žili v oblasti, zabrané sovětskou armádou, k východním zemím Sovětského svazu, hlavně ke Kazachstánu. 900 000 Němců z Povolží bylo deportováno na podzim 1941; v prosinci 1943 bylo deportováno 93 000 Kalmyků; 521 000 Čečenů a Ingušů bylo deportováno v únoru 1944; 180 000 Krymských Tatarů bylo deportováno v roce 1944. Seznam by nebyl kompletní bez zmínky o Lotyších, Litevcích, Estoncích, Recích, Bulharech, Arménech z Krymu (Meshketian), Turcích a Kurdech z Kavkazu.

39. Deportace také měly vliv na politické oponenty. Od 1920 byli političtí oponenti v Rusku deportováni na Solovecké ostrovy. V roce 1927 bylo v táboře, vybudovaném na Solovkách 13 000 zadržených osob 48 různých národností.

40. Nejhorší zločiny komunistických režimů, jako hromadná vražda a genocida, mučení, otrocká práce, a jiné formy masového, fyzického teroru pokračovaly v Sovětském svazu, a v menší míře i v jiných evropských zemích až do Stalinovy smrti.

41. V polovině padesátých let se teror v evropských komunistických zemích významně snížil, ale cílená perzekuce různých skupin a jednotlivců pokračovala. Perzekuce zahrnovala policejní dohled, věznění, pokuty, nucenou psychiatrickou léčbu, různá omezení volnosti pohybu, diskriminaci v zaměstnání, což často vyústilo v chudobu a vyloučení z profesionálního života, veřejné ponížení a pomluvy. Post-stalinistické evropské komunistické režimy využívaly tolik rozšířený strach z potenciálních perzekucí, které byly stále přítomny v kolektivní paměti. Z dlouhodobého hlediska se ale vzpomínka na hrůzy minulosti postupně oslabovala a měla méně vlivu na mladou generaci.

42. Nicméně, dokonce i během těchto relativně klidných období byly komunistické režimy schopny uchýlit se k masivnímu násilí, jestliže to považovaly za nutné, což bylo zcela jasné u událostí v Maďarsku v roce 1956, Československu v roce 1968, nebo v Polsku v roce 1956, 1968, 1970 a 1981.

43. Pád komunistických režimů v Sovětském svazu a jiných evropských zemích usnadnil přístup k některým archivům, které dokumentují komunistické zločiny. Před rokem 1990 byly tyto archivy zcela nedostupné. Dokumenty, které se tam nalézají, mohou představovat důležitý zdroj informací o mechanismech vládnutí a rozhodování a doplňují historické znalosti o fungování komunistických systémů.

Závěry

44. Lze mít za potvrzené, že kriminální rozměr komunistických režimů nebyl výsledkem okolností, ale spíše důsledkem politiky, vypracované zakladateli těchto režimů ještě před tím, než se chopili moci. Historičtí komunističtí vůdcové nikdy neskrývali svůj cíl, jimž byla diktatura proletariátu, odstranění politických soupeřů a populace neslučitelné s novým modelem společnosti.

45. Komunistická ideologie, kdekoli a kdykoli byla implementována, ať už v Evropě nebo jinde, vždy skončila masivním terorem, zločiny a rozsáhlým porušováním lidských práv. Jestliže analyzujeme důsledky realizace této ideologie, nelze ignorovat podobnost s důsledky realizace další ideologie 20. století, jmenovitě nacismu. Ačkoli jsou vzájemně nepřátelské, spojuje tyto dva režimy množství společných znaků.

46. Nicméně, zatímco zločinný a zavrženíhodný charakter nacistické ideologie a režimu byl neoddiskutovatelný, přinejmenším po celou polovinu století, a jeho vůdcové a mnoho viníků bylo shledáno zodpovědnými, nedostalo se komunistické ideologii a režimu srovnatelné reakce. Zločiny byly jen málokdy předmětem žaloby a mnoho viníků se nikdy nedostalo před soud. Komunistické strany jsou v některých zemích stále aktivní a dokonce se ani nedistancují od minulosti, v níž podporovaly a spolupracovaly s kriminálními komunistickými režimy.

47. Komunistické symboly se používají otevřeně a veřejné povědomí o komunistických zločinech je velmi chudé. To je zvláště zřejmé, když to srovnáme s obecnými znalostmi nacistických zločinů. Vzdělávání mladých generací v mnohých zemích tuto mezeru nepomáhá snížit.

48. Politické a ekonomické zájmy některých zemí omezují míru kritiky některých stále komunistických režimů. To je vidět zvláště v případě Číny.

49. Jako zpravodaj jsem názoru, že by nemělo dojít k žádnému dalšímu nepřiměřenému zpoždění v mezinárodním odsouzení komunistické ideologie a režimu. To by mělo učinit jak Shromážděním na parlamentní úrovni a Radou ministrů na vládní úrovni. Já osobně nesdílím postoj některých kolegů,

že by se měly rozlišit hranice mezi ideologií a praxí. Později jsou počáteční dobré úmysly předstiženy jedním totalitním stranickým systémem a jeho zneužíváním.

50. Mělo by být jasné, že to jsou zločiny spáchané ve jménu komunistické ideologie, které musí být odsouzeny, ne některé země. Sami Rusové byli první a oni tvořili většinu z četných obětí komunistické ideologie. Zločiny byly srovnatelné v každé jednotlivé zemi, kde komunisté převzali moc. Tato zpráva snad přispěje ke smíření, založeném na historické pravdě a pochopení.

51. Shromáždění by mělo doporučit Radě ministrů ustanovit výbor, který uskuteční obsáhlá vyšetřování, vztahující se ke komunistickým zločinům v členských státech Rady Evropy. Členské státy, které tak dosud neučinily, by se měly přimět ke zřízení takových výborů na národní úrovni. Očekáváme, že tyto výbory budou úzce spolupracovat s výborem Rady Evropy.

52. Konečným cílem práce Rady Evropy a národních výborů je zjistit fakta a navrhnout konkrétní opatření, která přinesou neprodleně právo, kompenzace a spravedlnost a vzdají hold obětem.

53. Nutnou podmínkou pro úspěšnou práci výboru je přístup k archivům, zvláště v Rusku. Proto je nutné, aby se legislativa v zemích, jichž se to týká, zvláště v Rusku, přizpůsobila doporučení Rady ministrů (2000) 13 o evropské politice o přístupu k archivům;

54. Rada ministrů by měla zahájit informační kampaň v evropských členských státech o zločinech komunismu. To by zahrnovalo revizi učebnic. Členské státy Rady Evropy by měly být podněcovány, aby tak činily na národní úrovni.